"చిత్తం", అని సలాం చేశాను. గాలికి కాంతం పమిట విప్పారి టపటప కొట్టుకొన్నది.

....

"ఏమిటది?"

"ఏం లేదు, పక్షులు గూండ్లకు చేరుతూ కిచకిచలాడుతున్నాయి"

"కాదు, కాంతం, ఎవరో నవ్వుతున్నారు."

"కాదు రండి."

దభిలుమని తలుపు వేసింది కాంతం.

కిటికీకి అవతలా ఇవతలా.

ఆవిడా...అదే మా యింటి ప్రక్కావిడ నిజంగా చక్కనిది. మామిడి పండులాగ ఉంటుంది. మిగల పండిన తమలపాకు పచ్చని శరీరచ్ఛాయ. లేకపోతే పండిన జామపండులాంటి దనండి. కిటికీ అవతల దూరాన ఉన్నాకూడా, నిడుపై సుందరమైన ఆ ముక్కూ ఆ కోలముఖమూ అద్దంలో లాగ నాకు కనిపిస్తున్నాయి. బుజాలపైకి రైక తొడుక్కుంది కాబట్టి నున్నగా నిగనిగ లాడుతూ ముట్టుకో తగినట్టి మార్దవము కనిపించే ఆ చేతులనూ, మామిడి చిగుళ్ళలాగున్న ఆమె పాదాలనూ, మరచిపోయినా, విశాలమై తళతళ లాడుతూ ఉన్న ఆమె వినీల నేత్రాలనూ, చూస్తూ ఆలా ఉండి పోయినాను.

వెనకనుంచి చూస్తే నిగనిగలాడే ఆ జుట్టు ముడీ దానిపై అర్ధచంద్రాకృతిగా ఉన్న పూలూ చూస్తే నల్లటి ఆకాశంలో అష్టమిచంద్రుడు ఉదయిస్తూన్నట్లుంది.

ఇట్టి సుందర రూపాన్ని చూస్తూ ముగ్ధుణ్ణై అలాగ ఉండి పోయినాను. ఆవిడతో మాట్లాడుతూన్నట్లు ఉండి చూస్తున్నంత సేపూ. ఆ విడ నాకేసి చూస్తే తాంబూల రాగంతో కెంపెక్కి ఆ చిరుపెదవులు నాతో మాట్లాడేవి. వెనక్కు తిరిగితే, ఆ జుట్టు ముడి, ముడిపై వలయం కట్టిన పూలూ, నన్ను పల్కరించేవి.

నేను బడినుంచి వచ్చి కిటికీవద్దనున్న కుర్చీలోకూర్చుని పుస్తకం ఒకటి తెరిచి చదవటం ప్రారంభించే సరికి సరిగ్గా ఆ సమయానికే ఆమె వాళ్ళ దొడ్లోకి వచ్చి జామ చెట్టుక్రింద నుంచుని ఎవరితోనో మాట్లాడుతూ ఉండేది. మా మేడమీద కిటికీలోనుంచి నేనూ చూస్తూవుండేవాణ్ని. నేనిలా చూస్తు న్నాననిమాత్రం ఆమెకు తెలియదు.

ఆమె అలా కనబడటం, ఆమె వెనకాల నిలబడి తల లూపుతూ ఉన్న ఆ తాడిచెట్లూ, ఆ వెనకాల అస్తమయ కాంతులతో సుందరమైన ఆకాశం, ప్రొద్దు గూకులూ, పని చేసిన ఈ జీవికి మహా ఆనందం ఇస్తూఉండేవి.

నాలుగు రోజులన్నా గడవలేదు. ఐదవరోజు నే నల్లా చూస్తూఉండి బాహ్య ప్రపంచాన్ని మరచిన స్థితిలో నుండగా ఎక్కడనుంచి వచ్చిందో వచ్చింది కాంతం. నా వెనకాల నుంచుని కావేసి గమనిస్తున్నది కామాలు. పక్కా మనిషి. నాకు తెలియనే తెలియదు.

"చూడండి" అన్నమాట విని ఉలిక్కిపడి చూశాను. మా ఆవిడే నుంచున్నది నాకెదురుగా చంకలో పసిదాన్ని ఎత్తుకొని. పసిది బోసినోటితో వరహాలు వలకబోసి చేతులు చాచింది ఎత్తుకోమని.

ఎంచేతో వళ్ళు ఝల్లుమన్నది. పిల్లను అందుకోలేదు. కళ్ళజోడుమట్టుకు తీసి తెల్లటి గుడ్డతో తుడుచుకొని మళ్ళీ పెట్టుకొన్నాను.

నేను ఆమెవంక చూచి దొంగనవ్వు నవ్వి, పుస్తకం వంక చూస్తూ, ఒక అరనిమిషంలో పేజీ తిరిగేశాను. ఆమె నా వంక అదేదో ఒకవిధంగా చూచి, తనను తాను చూచుకొని పసిదాని కనుపాపలలో పలకరించుకొన్నది.

"ఎంత కఠినమండీ, పసిది ఎత్తుకోమని చేతులెత్తుతూ ఉంటే" అన్నది చంటి బిడ్డను ముద్దాడి దాని మెత్తని పాదాలను పొంగిన ఎకురు రొమ్మున ఆన్చుకొని, దాని పువ్వులాంటి చేతులతో తన ముంగురులను సవరించుకొంటూ.

"అవును. చదువుకొంటున్నాను" అన్నాను. విశ్వామిత్రుడు శకుంతలానిరాకరణ కాలాన చూపిన చూపులతో.

"అవునవును. చూస్తునే ఉన్నా మీ చదువు" అన్నది కాంతం అదోవిధంగా తల ఊపుతూ.

"చదవటం లేదా మరి"—అన్నాను.

కాంతం మాట్లాడలేదు. కిటికీలోనుంచి జామ చెట్టు వైపునకు చురచుర చూచి "అటుచూస్తూనే గదూ చదవటం" అన్నది.

"ఇప్పుడే. అటూ, సూర్యాస్తమయాన్ని చూచి ఆనందిస్తున్నాను. పశ్చిమ దిక్కు అంతా ఎర్రబడి మనోహరంగా ఉంది. సూర్యుడు బంగారం బంతిలాగ ఎల్లాగ మెరుస్తున్నాడో! చూడరాదూ నీవుకూడా?"

"మీరుచూడండి కావాలంటే నాలుగు వైపులానూ, ఎనిమిది దిక్కులానూ కూడా. నాకు వీళ్లే సూర్యచంద్రులు. మా చిట్టి సూర్యచంద్రుడు. చూడండి. ఎట్లా నవ్వుతుందో?"

"..............."

"మిమ్మల్నే.........ఏమిటా పుస్తకంలో ఏముంది? చిట్టే నాకో పెద్దపుస్తకం. చూడండి ఏముంది ఆ పుస్తకంలో అంటే."

"చదువుకోవాలె మాట్లాడించక"

"అబ్బ! ఈ చదువు ఎప్పుడూ ఉన్నదే. ఇంకా నాలుగు నెలలైతే ఇది పెద్దదౌతుంది. ఈ ముద్దుకాస్తా పుండదు." అన్నది నవ్వుతూ.

"మరేం భయంలేదు. అప్పటికే ఇంకొకతె తయ్యారు!" అన్నాను కొంటెతనానికి.

"చాల్లెండి. ఏంమాటలవి, ఏముద్దూ కాముద్దే." అన్నది పసిదాన్ని గట్టిగా అదుముకొంటూ.

ఇంతలో నేను అప్రయత్నంగా అటూ, ఆ జామచెట్టు వైపునకు చూశాను. ఆమె అక్కడే ఉంది. అటు పశ్చిమాన అస్తమయ కాంతులతో ఆకాశం, ఇటు తూర్పున జీవితానికి ఆనందం ఇయ్యటానికై అమృత భాండంతో చంద్రుడూ ఉన్నారు.

"ఏమిటంటావు కాంతం? ఏముద్దు కాముద్దేననా? అన్నాను. ఏముద్దు కాముద్దే" అని అన్నమాటే రెండుసార్లు అనుకొంటూ తలవంచుకొని పుస్తకంవంక చూస్తూ కూర్చున్నాను. కాంతం గిరుక్కున తిరిగి చరచర నడిచిపోయింది.

వేసగికాలపు రోజులుకావటంచేత ప్రొద్దు గూకటంతో పిల్లలు అన్నం తిని వేగిరం నిద్రపోయినారు. పెద్దది మాత్రం ఫిడేలుమీద రెండుకీర్తనలు పాడి ఆవలించి నిద్రపోయింది. నేను ఇంకా చదువుకొంటూ వుండంగానే అరగంటలో ఇల్లు సద్దుకొని వచ్చింది మా ఆవిడ.

ఏదో అనుకోటమే కాని, నిజానికి ఏం తక్కువ మా కాంతానికి? సన్నగా తీగలాగ లేదు. కాని తగుపాటి వలయం కలిగి గున్నమామిడి లాగుంది. ఒక రకం మామిడి చిగురు చీర కట్టింది. పెదవులు ఎరుపెక్కి కెంపుల్లాగ మెరుస్తున్నవి. ఆమె మామూలు సంసార స్త్రీల వలెనే అలంకరించుకొంది అని మాత్రం అంటాను. ఎందుకంటే మా ఆవిడను నేను అంతగా పొగుడుకోటం ప్రశస్తం కాదు కాబట్టి.

భోజనానంతరం ఒక అరగంట పిచ్చాపాటి మాట్లాడుకోటం మా యింట్లో మామూలు. ఆ రోజు ఎంచేతనో కాని ఆమె ముఖాన్ని చూడటానికే నాకు భయం వేసింది. నిజానికి నేనేం దుర్మార్గం చెయ్యలేదు. హత్యలు చేసేవాళ్లు చేస్తున్నారు. కొంపలు తీసేవాళ్లు తీస్తున్నారు. వాళ్లంతా తగుమని తలెత్తుకొని తిరుగుతూ వుంటే ఏపాప మెరుగని నాకీ బాధ ఎందుకో నాకు తెలియలేదు. నరాలు బిగువు తగ్గి గుండె జారిపోయి నట్లయింది.

కాంతం ఈనెలు తీసిన తమలపాకులు ఒక చేత్తోనూ, వక్కపొడి మరోచేత్తోనూ, పట్టుకొని కుచ్చెళ్ళు జీరాడ్చుకుంటూ హంసలాగ నడుస్తూ ప్రవేశించింది గదిలోకి. నేను కిటికీ ప్రక్కన గదిలో కూర్చుని ఉన్నాను.

ఒక చిరునవ్వు ఆ గదిలో తళుక్కున మెరిసింది. మామూలుగా నా హృదయానికి ఉల్లాసాన్ని, సంతోషాన్ని కలుగజేసే, ఆమె చిరునవ్వు ఆరోజు నాకు ఎలక్ట్రిక్ షాక్ లాగ తగిలింది. తలొంచుకు కూర్చున్నాను.

“ఏం? అట్లా ఉన్నారు” అన్నది, బల్లమీద తమలపాకుల మడుపులు పెడుతూ.

నేను తలెత్తి చూశాను మా కాంతం ముఖంకేసి. గుండెలు చీల్చేసే చిరునవ్వు, ఆ తాంబూల రాగంతో ఎరుపెక్కిన ఆ చిరు పెదవులపైన కాపేసుకుని కూర్చున్నది నా చూపును ఆహ్వానించటానికి. ఆ నవ్వును చిల్లరక్రిందమారిస్తే, అరడజను భావగీతాలు, నాలుగు ఖండ కావ్యాలు, ఒక బంధకవిత్వంతో కూడిన ప్రౌఢ కావ్యం అవుతుంది. శబ్దంలోకి మారిస్తే ఒక పెద్ద దండయాత్ర సాగించటానికి ముందు పేల్చిన ఫిరంగి శబ్దం అది. తేజస్సులోకి మారిస్తే కలుష హృదయాలను కాల్చేయగల మహా తేజస్సు అది.

వంచిన మొఖం ఎత్తకుండానే “చూడూ, కాంతం ఇవ్వాళ్ళ నాకు తలనొప్పి ఎక్కువగా ఉంది. ఈ కాస్త చదివి పడుకొంటాను. నన్ను అట్టే మాట్లాడించకేం” అన్నాను, మొహం చిట్లించి బాధను నటిస్తూ.

"అయ్యో, అల్లాగండి పాపం! కాస్త అమృతాంజనం రాయనా" అన్న మాటలు ఆమెరుపును వెంబడించినాయి.

నిజంగా అమృతాంజనం కణతలకు రాస్తే అరగంట దాకా పోదు మంట. అందుకని అమాంతం తెచ్చి ఎక్కడ పట్టిస్తుందో నా కణతలకని చప్పున "వద్దు, వద్దు, ఏమాత్రం వద్దు. అదే పోతుంది" అన్నాను.

"అలాక్కాదు. కొంచెం రాయనీయండి. దేనికైనా మందు వేయంది పో"దని విరగబడి నవ్వుతూ అన్నది. ఆ నవ్వు మళ్ళీ వెలుగులోకి మారి కరుకు కత్తి మెరుపులాగ మెరిసింది నా కళ్ళముందు.

ఇవ్వాళ నాకేదో మందు వేయటానికే సిద్ధపడ్డదిరా బాబూ, అన్న భయంతో చలించిపోయిన మనస్సును కుదట బెట్టుకొని "వద్దు. వద్దంటే, ఇంకా ఎక్కువైతే రాద్దువుగానిలే" అన్నాను, నగాలు బిగబట్టి.

"అలాక్కాదు; నా మాట వినండి. మొదటనే సరియైన చికిత్సచేస్తే మంచిది కాని వ్యాధిని ముదరబెడితే శస్త్ర వైద్యానికైనా కుదరదని, మా తమ్ముడు నా కెన్నోసార్లు చెప్పాడు. డాక్టర్లకంటె ఎక్కువ తెలుసా మీకు" అన్నది ఎత్తుకు ఎత్తు వేశానన్న బ్రహ్మాండమైన సంతోషాన్ని కుదించుకుని ఉన్న మరో చిరునవ్వుతో. కాంతం ఎందుకు ఇట్లా మాట్లాడుతున్నదో ఎందు కిట్లా చిరునవ్వులతో కోస్తున్నదో నాకు తెలుసు. కాని ఏం జేసేది?

"అయితే పెద్దది సంగీతం సాధన చేసిందా ఇవ్వాళ" అన్నాను. విషయం మార్చేద్దామన్న ఊహతో.

"ఎల్లాగో పిల్ల సంగతి విచారించేరే! పెద్దదీ చిన్నదీ బుల్లిదీ, పెద్దవాడు—చిన్నవాడూ అయిదుగురు పిల్లల తండ్రి నన్న విషయం కాస్త జ్ఞాపకం వస్తూ ఉందీమీకూ?" అన్నది చెవిదగ్గరగా జేరి మాటమాటా సాగించి సన్న రాగచ్ఛాయలోను.

"ఏం? అల్లా అంటూవేమిటి? అంత జ్ఞాపకం లేకుండా సంచరిస్తున్నా నంటావా?"

"ఏమో లెండి! బళ్లోనుంచి రావటం, కిటికీవద్ద కూర్చోటం, పుస్తకం దగ్గర పెట్టుకొని చదవటమే చదవటము కాని పిల్లల సంగతి విచారిస్తున్నారా? ముద్దులు మురిపాలు చూచి ఆనందిస్తున్నారా?" అన్నది. చదవటమే చదవటం అన్నమాట ఎట్లాఉచ్చరించిందో గాని నా చెవ్విలో అది సీసమైపోయింది. ప్రతిధ్వనులు పలికింది.

"అంతమాత్రం తెలియక కాదు........."

"అవున్లెండి. తెలియక కాదు మధ్యమధ్య మత్తు వస్తూంటుంది" అన్నది మళ్లీ వికటంగా నవ్వుతూ.

"వస్తే వచ్చిందిలే........చస్తున్నాను. నీ నవ్వుతో కోసేస్తున్నావు" అన్నాను కోత పడలేక.

"ఇల్లా చూడండి నా కళ్ళెంత......"

"ఏం! నీ కళ్లేమైనా, ఆ కర్ణాంత విశాల నయనాలా? విసిలకాంతి నిలయాలా, నీలి నీలాంబర నిధులా? వెన్నెల కుప్పలా!..........."

"ఆగండి—ఆగండి. ఎవరి కళ్ళన్నా......ఈ ప్రపంచంలో ఎవరివైనా, అట్లా ఉంటయ్యా? కర్ణాంతాలదాకా

కళ్లున్న మిడిగుడ్డ పెద్దమ్మగాని నీలమైపోయిన కంటి జబ్బు మనిషి గాని మహా అందంగా ఉంటుంది కామాలు మీ ఊహకు. అడ్డమైన పుస్తకాలు చదివి మతిలేని రాతలన్నీ..."

"ఆగు......అయితే కళ్ళల్లో అందం అంటూ లేదంటావా? అమ్మాయి కళ్ళు జూడు ఎంత కాంతిగా ఉంటయ్యో" అన్నాను సూటిగా తగుల్తుంది ఆ సూది పోటు అన్న ఊహతో. పోయిన యౌవనాన్ని తల్చుకొని కాంతం సిగ్గుపడుతుందన్న ధైర్యముతో ఆమెవంక చూశాను తలెత్తి.

ఒక అరక్షణం మాత్రం ఊరుకొని "అల్లాగా అండీ; అమ్మాయి కళ్లు అచ్చంగా నా కళ్లే అంటారే అందరూనూ" అన్నది.

ఇక మాట్లాడలేక పోయినాను. ఇక బైట పడదామని "సరే,ఆ మాట అట్లా ఉంచు. ఏమిటి ఇవ్వాళ ఈ సూటీపోటీ మాటలు? మనస్సులో సంగతి విప్పి చెప్పు" అన్నాను ఏదో ఒకటి తేల్చుకుంటే మంచిదని.

"విప్పి చెప్పేందు కేమున్నది? అయినా నే నేమన్నాను" అన్నది కాంతం మళ్ళీ నవ్వుతూ.

"కాదు లే, నే చెబుతాను పట్టు. నేనా కిటికీవద్ద కూర్చుని ఆ పిల్లవంక చూశానని కాదు నీకు కోపం?"

"అవును" అన్నది కాంతం చురచుర చూస్తూ.

"అట్లా బైటకురా. నిన్ను నిమిషంలోకి ఒప్పిస్తా నేను చేసింది ఏమీ తప్పుపని గాదని."

"సరే చెప్పండి! చూద్దాం."

"మరేమి లేదు. పరస్త్రీవంక దురుద్దేశంతో చూస్తే తప్పు అంటావు గదూ?"

"అవును."

"నేను ఏ దురుద్దేశం లేకుండానే అవేపు చూశాను. ఇక సరేనా?"

"ఏ దురుద్దేశం లేకపోతే......ఎందుకు చూట్టం"

"ఊరికేనే! అందమైన మనిషి కాబట్టి."

"అయితే ఆవిడ మన పెద్ద పిల్లకంటె అందమైన మనిషా? దాని కళ్ళు చూడండి ఎట్లా మెరుస్తుంటాయో? దాని చేతులు ఎట్లా మెత్తగా ఉంటాయో! చిట్టి తల్లి నవ్వులలో వరహాలు కలబోస్తుందే! అబ్బాయి వచ్చీ రాని మాటలు వీణెల మీటువలె ఉంటుందని మీరే అంటారే! సౌందర్యానికి అటే చూడాలా?" అన్నది కాంతం తన ప్రతి బింబాలను చూస్తూ తానే సౌందర్యాధి దేవత అయినట్టూ, తన్నే నేను ఉపాసించాలిసి నట్టూ, చూస్తూ.

పిల్లల మాటెత్తి సౌందర్యానికి అటే చూడాలా? అనే సరికి మనస్సు చివుక్కుమన్నది. ఎదుట నున్న కాంతాన్ని చెయ్యి పట్టుకొని దగ్గరగా రమ్మనన్న వుద్దేశాన్ని వెలి పుచ్చాను.

"అబ్బ! లాగకండి. చిన్నదానికి జబ్బుచేసినపుడు రాత్రింబగళ్ళు కంటిమీద రెప్ప వాల్చకుండా కనిపెట్టు కుండటం మూలాన వళ్ళు నీరసించి పోయింది. మీరో మృదుత్వ......నిగనిగ కోమలత్వం పోయిందని..."

కంపిత కంఠంతో ఆ మాటలు అంటున్నపుడే రెండు వేడి కన్నీటి బొట్లు ఆచిక్కి సన్నగిలిన చెక్కిళ్ళపైనుండి క్రిందికి జారినై.

"తప్పు......కాంతం.......వద్దు ఇటు చూడు... తలనొప్పి పోయింది......మాట......మాటంటుంటే ఇదే పెంకెతనం........ఏదీ ?........."

"అబ్బ !.........పోయిన......"

"అలాగ కాదు......ఇటు......ఇటు......"

"ఎందుకండీ ?

"అదేమన్న మాట......ఏముద్దు కాముద్దే."

ఎండ–వాన

"ఇదిగో? చూడు! కాస్త అట్లా వెళ్ళొస్తా" అన్నాను, దొడ్లో పనిచేసుకుంటున్న కాంతాన్ని పిలిచి. అప్పటికి ఇంకా బాగా చల్లబడలేదు. సాయింత్రం మూడు గంటలై ఉంటుంది. శనివారం ఆ రోజు. స్నేహితులంతా సముద్రపు ఒడ్డుకు పోతుంటే నాకు వెళ్ళాలని సరదాపుట్టి బయలుదేరాను. సముద్రపు ఒడ్డుకెళుతున్నా నంటే ఆవిడ ఏమంటుందో ఏమోనని, అట్లా అన్నాను.

" ఇదుగో చూడండి, వెళ్ళొద్దు ఇవ్వాళ. నాలుగు రోజులనుంచీ పిల్లలు ఏమైనా పెట్టమని మారాం చేస్తుంటే ఈనాళ కాస్త పప్పు నానపోశాను. మీరు పిల్లలను పట్టు